

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Asia: Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntopyyntö 27.3.2026. Hallituksen esityksestä HE 149/2025 vp. sosiaali- ja terveysvaliokunnalle aiemmin annettujen asiantuntijalausuntojen täydentäminen

Lupa ja valvontaviraston lausunto

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on yhdistänyt hallituksen esityksen laiksi lastensuojelulain muuttamisesta (HE 149/2025 vp) käsittelyyn lakialoitteen LA 22/2024 sekä toimenpidealoitteet TPA 3/2023 vp, TPA 2/2025 vp, TPA 9/2025 vp sekä TPA 16-18/2025 vp. Valiokunta on varannut Lupa- ja valvontavirastolle mahdollisuuden täydentää kirjallista asiantuntijalausuntoaan asian käsittelyyn yhdistettyjen lakialoitteen ja toimenpidealoitteiden osalta.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) sekä aluehallintovirastot yhdessä ovat antaneet eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle kirjalliset asiantuntijalausuntonsa hallituksen esityksestä 13.11.2025. Valviran ja aluehallintovirastojen tehtävät ovat 1.1.2026 alkaen siirtyneet Lupa- ja valvontavirastolle.

Lupa- ja valvontavirasto toteaa aiemmin annettuja asiantuntijalausuntoja täydentäen lausuntonaan seuraavaa.

Lakialoitteessa LA 22/2024 vp esitetään lastensuojelulain muuttamista siten, että sijaishuollossa mahdollistetaan lyhytaikainen puhelimen käyttörajoitus ilman sitä varten tehtävää erillistä päätöstä, laajennetaan lastensuojelulaitosten henkilökunnan mahdollisuuksia toteuttaa henkilötarkastuksia ja pidennetään liikkumisvapauden rajoittamisen enimmäisaikaa. Toimenpidealoitteessa TPA 3/2023 vp ehdotetaan hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin kokonaisuudestaakseen lastensuojelulakia. Toimenpidealoitteessa TPA 2/2025 vp ehdotetaan hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin virallisten kansallisten älypuhelinien ja muiden digilaitteiden käyttöä koskevien suositusten luomiseksi sekä älypuhelinien ja muiden digilaitteiden käytön rajoittamiseksi sijaishuollossa. Toimenpidealoitteessa TPA 9/2025 vp ehdotetaan hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin hatkanuorten etsimisen ja palauttamisen tehostamiseksi laajentamalla lastensuojelulaitosten henkilöstön kiinniotto-oikeuksia, myöntämällä vartijoille oikeus tarkastaa henkilöllisyys sekä poliisille hatkanuorten kiinniotto-oikeus ja hatkanuoria koskeva erikoisryhmä. Toimenpidealoitteessa TPA 16/2025 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin mahdollistaakseen hatkaamiseen puuttumisen riittävän nopeasti laajentamalla virka-avun pyytämiseen oikeutettujen tahojen piiriä, hatkaamistilanteiden kiinniotto-oikeuden täsmentämiseksi lainsäädännössämme ja mahdollistaakseen ennakollisen puuttumisen ja yhteydenpidon rajoittamisen nykyistä paremmin. Toimenpidealoitteessa TPA 17/2025 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin käyttövaroja koskevan 55 §:n muuttamiseksi siten, että käyttövaroja ei kerry maksettavaksi karkumatkalla olon ajalta. Toimenpidealoitteessa TPA 18/2025 vp ehdotetaan, että hallitus

ryhtyy toimenpiteisiin laajentaakseen sijaishuollon työntekijöiden velvollisuutta ja oikeutta puuttua lasten tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöön.

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että laki- ja toimenpideohjeissa esille nostetuista tarpeista muuttaa lastensuojelulakia on osa jo huomioitu hallituksen esityksessä 149/2025 vp., ja näiltä osin Valvira ja aluehallintovirastot ovat esittäneet huomioitaan vuonna 2025 sosiaali- ja terveysvaliokunnalle antamissaan lausunnoissa. Lupa- ja valvontavirasto kannattaa yleisellä tasolla aloitteissa esille tuotua siitä, että lainsäädännön tulisi olla selkeämpää, ymmärtäen toisaalta, että kovin yksityiskohtainen sääntely ei aina ole mahdollista tai välttämättä edes lapsen edun mukaista. Aloitteissa on Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan havaittavissa sinänsä kannatettavia pyrkimyksiä muun muassa suojata lasta hänen omalta tai muiden hänelle vahingolliselta toiminnalta. Toisaalta on havaittavissa, että aloitteet sisältävät ehdotuksia rajoittaa lisää sijaishuollossa olevien lasten perusoikeuksia. Lupa- ja valvontaviraston käsityksen mukaan esimerkiksi se, ettei lapselle kertyisi käyttövaroja maksettavaksi luvattoman poissaolon ajalta, vaikuttaisi olevan ennemminkin lapsen rankaisemista tämän ei-toivottavasta toiminnasta, eikä se palvelisi lastensuojelun tavoitteita.

Lupa- ja valvontavirasto viittaa lastensuojelulain (417/2007) 1 §:ään, jonka mukaan lain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lastensuojelulain 2 §:n 1 momentin mukaan lapsen vanhemman ja muun huoltajan tulee turvata lapselle tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi siten kuin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa (361/1983, lapsenhuoltolaki) säädetään. Lapsenhuoltolain 1 §:n mukaan lapsella on oikeus hyvään hoitoon ja kasvatukseen sekä tasapainoinen kehitykseen ja hyvinvointiin yksilöllisten tarpeidensa ja toivomustensa mukaisesti. Lapsen kasvuympäristön tulisi olla turvallinen ja häntä on suojeltava väkivallalta, huonolta kohtelulta ja hyväksikäytöltä. Lasta ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti muutoinkaan tai kohdella loukkaavasti. Lapsen itsenäistymistä sekä kasvamista vastuullisuuteen ja aikuisuuteen tulee tukea ja edistää.

Lastensuojelulain 2 §:n 2 momentin mukaan lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin. 2 §:n 3 momentin mukaan lastensuojelun on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa järjestämällä tarvittavia palveluja ja tukitoimia.

Lastensuojelun asiakkaaksi tulevien lasten mahdollisesti rajukin psyykkinen ja/tai fyysinen oireilu, tai heidän oman tai muiden edun vastainen toiminta, on Lupa- ja valvontaviraston käsityksen mukaan varsin usein seurausta pidemmän ajanjakson tapahtumista ja kokemuksista lapsen elämässä. Lapsi ja hänen huoltajansa ovat eri syistä saattaneet jäädä ilman tarvitsemiaan sosiaali- ja/tai terveydenhuollon palveluja. Lapsen tilanteen tullessa lastensuojelun tietoon, eivät sijaishuoltoa lievemmat keinot auttaa lasta ja perhettä enää välttämättä ole lapsen tarpeiden mukaisia ja/tai soveltuvia.

Lapsen edun varmistaminen tulee turvata ensisijaisiksi tarkoitetuissa, lähtökohtaisesti perustason sosiaali- ja/tai terveyshuollon palveluissa sekä muissa viranomaispalveluissa. Lupa- ja valvontavirasto korostaa, että lastensuojelulla on erityinen velvollisuus huolehtia kaikkien vaikeimmassa asemassa olevien lasten oikeuksista, ja erityisesti silloin, kun muut keinot eivät ole enää käytettävissä.

Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan resursseja tulee kohdentaa riittävästi yhteisymmärryksessä lapsen ja hänen perheensä kanssa toteutettaviin ehkäisevän lastensuojelun palveluihin (esimerkiksi lapsiperheiden palveluihin, varhaiskasvatukseen, oppilashuoltoon, perusopetukseen, terveydenhuollon palveluihin). Lastensuojeluun liittyviä ongelmia ei saada Lupa- ja valvontaviraston käsityksen mukaan ratkaistua sillä, että rajoitetaan entistä enemmän lastensuojelun asiakkaana olevien lasten oikeuksia.

Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan lastensuojelulain nojalla sijoitettujen lasten edun toteutumista varmistaa ja todennäköisesti myös rajoitusten tarvetta vähentää se, että kaikilla lastensuojelussa työskentelevillä, kuten sosiaalityöntekijöillä ja lastensuojelulaitosten hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvilla, on tehtäviinsä nähden riittävä koulutus, mukaan lukien rajoitustoimenpide- ja muu tarvittava koulutus, kuten voimankäyttökoulutus, sekä tarvittava kokemus ja osaaminen. Muun muassa yhdenvertaisen kohtelun vuoksi henkilöstön kelpoisuusehdoista tulee säätää riittävällä tarkkuudella laissa. Liian väljä sääntely aiheuttaa ongelmia palvelujen järjestämiselle, tuottamiselle ja valvonnalle. Valvontahavaintojen perusteella sijaishuoltoyksiköiden hoito- ja kasvatushenkilöstöön voi kuulua henkilöitä, jotka eivät esimerkiksi kykene tarvittaessa turvallisesti rajaamaan lasta. Lain tasoinen henkilökunnan velvoittaminen hankkii riittävä teoria- ja käytännön tason rajoitustoimenpidekoulutus, mukaan lukien, miten rajoitustoimenpiteiden käytön tarvetta voidaan ehkäistä, varmistaa lapsen edun toteutumista.

Lopuksi Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että viranomaisilla, kuten poliisilla sekä muilla toimijoilla kuten vartijoilla, on omat laissa säädetyt tehtävänsä. Lastensuojelu ja siihen kuuluva lapsen sijaishuolto kuuluvat hyvinvointialueen sosiaaliviranomaisen järjestämisvastuulle. Viranomaisten ja muiden toimijoiden tulee tehdä keskenään hyvää yhteistyötä, ja asiasta on perusteltua säätää myös riittävällä tasolla laissa. Toisen viranomaisen toimivaltuuksiin kuuluvia tehtäviä ei tule laajentaa lastensuojelun ja sijaishuollon hoidettavaksi. Vaarana on, että sijaishuoltoon sijoitetut lapset tulevat eriarvoisesti kohdelluiksi muihin lapsiin ja sosiaalihuollon asiakkaisiin nähden. Mahdolliset rinnakkaiset toimivaltuudet esimerkiksi poliisin kanssa ovat Lupa- ja valvontaviraston käsityksen mukaan myös omiaan lisäämään epäselvyyttä käytännön tilanteissa.

Lisätietoja antaa tarvittaessa juristi Päivi Vuorinen, puh. 0295 254 348.

Lausunto

2.4.2026

LVV-U/63530/2026

Lupa- ja valvontavirasto

Postiosoite: PL 20, 13035 LVV

Puhelinvaihde: 0295 254 000

kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Tämä asiakirja LVV-U/63530/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/63530/2026 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Vuorinen Päivi 02.04.2026 09:34

Ratkaisija Koskela Satu 02.04.2026 10:00